

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА, СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ
ТА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Вченою радою факультету іноземних мов
Протокол від 18.02. 2020 р.
Голова Швацька Т.С.
(прізвище, ініціал)

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

З РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ НАВЧАННЯ

освітній ступінь	бакалавр
спеціальність	014 Середня освіта
предметна спеціальність	014.02 Мова і література (російська)
освітня програма	Середня освіта: мова і література (російська)

ПОГОДЖЕНО:
Гарант освітньої програми

Т.О. Савоськіна
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:
кафедрою загального мовознавства,
слов'янських мов
та світової літератури
протокол № 6 від 30 січня 2020р
Завідувач кафедри
Т.С. Шевчук
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:
Голова ради з якості вищої освіти
факультету іноземних мов

С.О. Рябушко
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми:

кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального мовознавства, слов'янських мов та світової літератури **Топчий Л.М.**

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загального мовознавства, слов'янських мов та світової літератури **Глуцук С.В.**

Рецензенти програми:

доктор філологічних наук, професор кафедри загального мовознавства, слов'янських мов та світової літератури **Шевчук Т.С.**

кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального мовознавства, слов'янських мов та світової літератури **Кольцун П.М.**

1.МЕТА І ЗАВДАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Метою атестаційного екзамену є: визначення рівня підготовки випускника ОС «бакалавр» як конкурентоспроможного фахівця-вчителя з глибокими фундаментальними знаннями, здатного будувати свою діяльність на основі креативного підходу до навчання російської мови в закладах загальної середньої освіти та готового до продовження навчання на другому освітньо-науковому рівні вищої освіти.

Завданнями атестаційного екзамену є: виявлення рівня засвоєння особами, які здобувають ступінь бакалавра, навчального матеріалу, набутих умінь та інших компетентностей, передбачених навчальною програмою; перевірка науково-теоретичної та практичної підготовки випускників бакалаврату, виявлення їх здатності у здобутті фундаментальних та професійно орієнтованих знань, вмінні вирішувати складні професійні завдання зі спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.02 Мова і література (російська).

2. ЕТАПИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ

2.1. Етапи проведення.

Атестаційний екзамен проводиться в один етап упродовж одного дня в присутності екзаменаційної комісії. Час опитування одного студента становить не більше 30 хвилин. При необхідності за рішенням екзаменаційної комісії дозволяється використовувати довідкову літературу.

2.2. Форми проведення.

Атестаційний екзамен проводиться в усній формі за індивідуальними екзаменаційними завданнями.

Атестація здійснюється відкрито і публічно.

3. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

3.1. Структура екзаменаційного завдання

Назва екзаменаційного завдання	Компетентності, що перевіряються	Результати навчання, що перевіряються
Завдання для перевірки фахових компетентностей зі спеціальності		
Завдання №1. Теоретичне питання граматики російської мови	<p>ФК 1. Володіти спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства та літературознавства, наукових шкіл і напрямів філологічних досліджень.</p> <p>ФК 2. Бути обізнаними з внутрішніми та зовнішніми законами розвитку мови та літератури.</p> <p>ФК 3. Володіти основними поняттями, концепціями і фактами сучасної мовознавчої та літературознавчої науки.</p> <p>ФК 4. Мати здатність оперативно засвоювати нові теорії, методика дослідження, що</p>	<p>ПРН 2. Знання сучасних наукових методів філологічних досліджень, достатню підготовку для проведення науково-дослідницької роботи в галузі філологічних наук.</p> <p>ПРН 5. Знання правових та етичних норм, які регулюють відносини між людьми в професійних колективах.</p> <p>ПРН 7. Вільне володіння фундаментальними знаннями в галузі філології (основні концепції, праці гуманітарних наук та їх видатні представники).</p> <p>ПРН 13. Здійснювати діагностику особистості з</p>

	<p>народжуються як у галузі філології, так і на межі різних гуманітарних наук.</p> <p>ФК 8. Вміти застосовувати трансфер академічних знань і академічних досліджень у прикладних освітніх технологіях та соціокультурної діяльності школи.</p> <p>ФК 10. Володіти специфікою сучасних технологій навчання та викладання в закладах світи</p>	<p>використанням тестових завдань як важливого дослідницького інструменту.</p> <p>ПРН 14. Вміння здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію.</p> <p>ПРН 15. Досконале володіння державною, російською та іноземною мовами.</p> <p>ПРН 16. Вміння працювати з комп'ютерною технікою та ефективно використовувати її для обробки матеріалів і результатів досліджень у галузі філології.</p> <p>ПРН 17. Вміння користуватися науковою літературою, аналізувати матеріал академічних підручників та навчальних посібників з російської мови та літератури для різних типів вищих та середніх навчальних закладів з метою виявлення його наукової вірогідності, методичного значення та прогнозування можливих труднощів у засвоєнні навчальних програм.</p> <p>ПРН 19. Формування суджень про використання знань, умінь, навичок у галузі теорії і практики дослідження мовних явищ для освоєння теоретичних основ і методів сучасної лінгвістики.</p>
<p>Завдання №2. Практичне завдання. Лінгвістичний аналіз речення (морфологічний та синтаксичний аналіз мовних одиниць)</p>	<p>ФК 5. Вміти застосовувати на практиці теоретичні знання з лінгвістики, літературознавства, загальні та спеціальні методи філологічного дослідження.</p> <p>ФК 6. Здійснювати аналіз мовних та мовленнєвих об'єктів, різних типів лінгвістичних та літературознавчих текстів, зокрема й художніх творів.</p> <p>ФК 7. Здійснювати пошук та</p>	<p>ПРН 8. Здатність використовувати професійно-профільовані знання, уміння й навички, досліджувати мовні та літературні явища, вирішувати практичні завдання в галузі філології.</p>

	аналітичне опрацювання нової текстової, графічної, звукової та відеоінформації.	
Завдання для перевірки методичних і психолого-педагогічних компетенцій бакалаврів		
Завдання №1. Планування роботи вчителя російської мови за підручником ... та укладання інтелект-карти з психолого-педагогічних дисциплін	<p>ФК 9. Знати принципи, методи і форми організації навчального процесу в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ФК 11. Використовувати сучасні інноваційні технології навчання у процесі викладання російської мови та літератури.</p> <p>ФК 12. Володіти навичками професійної інформаційної діяльності щодо аспектів викладання російської мови та літератури в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ФК 13. Оволодіння професійним рівнем науково-ділової комунікації державною мовою.</p>	<p>ПРН 3. Знання методики проведення експериментів у галузі дидактики.</p> <p>ПРН 4. Знання методики психолого-педагогічної діагностики, володіння навичками та вміннями її реалізації.</p> <p>ПРН 6. Знання законодавчої та нормативної бази України про охорону праці в освітній галузі.</p> <p>ПРН 9. Здатність коригувати та прогнозувати свою навчально-виховну роботу.</p> <p>ПРН 10. Вміння проводити науково-методичну та організаційно-методичну роботу із запровадження у навчальний процес нових інформаційних технологій навчання мови та літератури, в тому числі інтенсивних методів навчання, індивідуалізованого навчання тощо.</p> <p>ПРН 11. Вміння планувати й організувати навчальну діяльність учнів на заняттях, в позааудиторній роботі, активізувати їх самостійну роботу й наукову творчість.</p> <p>ПРН 12. Навички вести навчальний діалог і ефективно організувати співпрацю з учнями.</p> <p>ПРН 18. Володіння навичками аналізу навчально-виховних ситуацій, уміння визначати і вирішувати педагогічні завдання.</p> <p>ПРН 19. Планувати навчальний матеріал; моделювати уроки різних</p>

		типів і видів; аналізувати уроки; формувати в учнів предметні компетентності. ПРН 20. Застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання; здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з російської мови.
--	--	---

3.2. Зміст екзаменаційних завдань

Завдання № 1.

Теоретичне питання, яке є складником дисципліни «Грамматика російської мови» (Морфологія. Синтаксис).

1. Морфологічні класифікації слів (частина мови, ЛГР, словозмінні класи). Принципи виділення частин мови.
2. Іменник як частина мови. Лексико-граматичні розряди іменників. Граматичні категорії іменника: рід, число, відмінок. Парадигматика іменників російської мови.
3. Прикметник як частина мови. ЛГР прикметників..
4. Числівник, його значення, граматичні ознаки і синтаксичні функції. Семантичні групи кількісних числівників. Питання про порядкові числівники.
5. Займенники, їх статус у лінгвістиці. Співвідносність з іменними частинами мови.
6. Дієслово, його значення, морфологічні ознаки і синтаксичні функції. Дієслівна система. Основи дієслова. Класи дієслів.
7. Загальнодієслівні категорії. Категорія виду. Способи творення видових форм.
8. Категорія часу дієслова. Сучасна система часових форм дієслова. Категорія способу дієслова. Зв'язок категорій способу і виду.
9. Дієприкметник як вербоїд. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення. Дієприслівник – гібридна форма дієслова і прислівника.
10. Прислівник. Його значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Класифікація прислівників за номінативною природою. Групи прислівників за значенням.
11. Категорія стану. Лексико-семантичні особливості безособово-предикативних слів.
12. Службові частини мови. Інтер'єктиви. Їх статус у лінгвістиці та загальна характеристика.
13. Модальні слова. Семантичні розряди і синтаксичні особливості. Вигуки. Звуконаслідувальні слова.
14. Предмет синтаксису. Основні напрямки його вивчення. Основні синтаксичні одиниці. Їх характеристика .
15. Словосполучення як некоммуникативна одиниця. Граматична організація словосполучення. Класифікації словосполучень.
16. Просте речення. Структура, значення, функції речення. Основні ознаки. Аспекти вивчення речення.
17. Двоскладне речення. Головні члени речення. Другорядні члени речення.
18. Прості односкладні речення. Проблема односкладного речення у сучасному мовознавстві.
19. Прості ускладнені речення. Поняття ускладнення в структурі простого речення.
20. Складне речення як синтаксична одиниця. Типологія складного речення.
21. Складносурядне речення. Загальна характеристика. Граматична особливість.
22. Складнопідрядне речення. Структурні особливості СПР. Граматична природа складнопідрядного речення. Складнопідрядні речення розчленованої і нерозчленованої

структури.

23. Безсполучникове складне речення. Проблема статусу . Змістові та структурні особливості.
24. Період. Складне синтаксичне ціле (НФЄ).
25. Конструкції з чужим мовленням Пряма / непряма мова.

Завдання №2.

Практичне завдання.

Лінгвістичний аналіз речення.

Схема морфологічного розбору:

- 1) аналізоване слово;
- 2) його початкова форма (для словозмінних частин мови);
- 3) опис слова за семантичним критерієм;
- 4) походження, структура
- 5) граматичні ознаки не для безкатегорійних частин мови (якщо є: лексико-граматичні розряди, граматичні категорії різних рівнів
- 6) синтаксична функція у реченні (для *самостійних частин мови*).

Для службових частин мови: аналізоване слово, походження, структура, семантика відношень, використання (для сполучників), співвіднесеність з іншими частинами мови (для вторинних одиниць).

Схема синтаксичного розбору складного речення

1. Визначення типу речення за метою висловлювання, емоційно-експресивним забарвленням, за характером відношення до дійсності;
2. Встановити тип речення за наявністю / відсутністю сполучникових засобів. Якщо сполучникове, то *сурядне чи підрядне*.
3. Послідовність аналізу речень із **сурядним** зв'язком:
 - 3.1. Кількість частин (виокремити кожен з них і назвати).
 - 3.2. Семантико-синтаксичні відношення між частинами.
 - 3.3. Засоби вираження змістових і синтаксичних зв'язків між частинами (сполучники, видо-часові, способові форми дієслів-присудків чи головних членів, лексичні засоби тощо).
 - 3.4. Порядок частин.
4. Послідовність аналізу речень із **підрядним** типом зв'язку.
 - 4.1. За кількістю частин.
 - 4.2. Тип синтаксичного зв'язку між частинами.
 - 4.3. Позиція підрядної частини щодо головної, тип структури речення;
 - 4.4. Засоби поєднання підрядної та головної частин.
 - 4.5. Місце підрядної частини в складнопідрядному реченні.
5. Аналіз речень із **сурядністю та підрядністю** здійснюється за вищезазначеними кроками.
6. Послідовність аналізу речень із **безсполучниковим типом** зв'язку:
 - 6.1. Кількість частин (виокремити кожен з них і назвати).
 - 6.2. Кваліфікація зв'язку між частинами та їхніх змістових відношень (однотипні / різнотипні).
 - 6.3. Засоби вираження змістових і синтаксичних зв'язків між частинами безсполучникового речення.
7. Послідовність аналізу речень із **сполучниковим / безсполучниковим** зв'язком здійснюється відповідно до вищезазначених кроків.
8. Якщо складне речення має блоки (компоненти), то розбір здійснюється спочатку між блоками, а потім у їхніх межах

Зміст екзаменаційних завдань для перевірки методичних і психолого-педагогічних компетенцій бакалаврів

Завдання №1.

Планування роботи вчителя російської мови за підручником

Перелік підручників з російської мови (див.: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/pidruchniki/elektronni-pidruchniki>)

1. Давидюк Л. В. Русский язык. 5 кл. (5-й год изучения) : учеб. для заведений общего среднего образования с обучением на украинском языке / Л. В. Давидюк. – Изд. 2-е, дораб. – К. : Издательство «Свиточ», 2018. – 288 с. // <https://uchebniki-online.net/168-russkiy-yazyk-5-klasse-davidyuk.html>
2. Давидюк Л. В. Русский язык (6-й год обучения) для общеобразоват. учеб. заведений с обучением на украинском языке : учеб. для 6 кл. общеобразоват. учеб. заведений / Л. В. Давидюк. – К. : Видавництво «Світоч», 2014. – 304 с. // <https://uchebniki-online.net/587-russkiy-yazyk-6-klasse-davidyuk.html>
3. Коновалова М. В. Русский язык. 7 класс. Учебник для общеобразовательных учебных заведений с украинским языком обучения. Третий год изучения / М. В. Коновалова. — Х. : Изд. группа «Основа», 2014. — 206 с. // [http://book.osnova.com.ua/pidruchnik/5130/Konkurs_Konvalova_Uchebnik_Russ_Yazik_7_klass_Ukr_Shkol_\(3_god_obucheniya\).pdf](http://book.osnova.com.ua/pidruchnik/5130/Konkurs_Konvalova_Uchebnik_Russ_Yazik_7_klass_Ukr_Shkol_(3_god_obucheniya).pdf)
4. Полякова Т. М. Русский язык (4-й год обучения) = Російська мова (4-ий рік навчання) : для общеобразоват. учебн. заведений с обучением на укр. яз. : учеб. для 8-го кл. общеобразоват. учеб. заведений / Т. М. Полякова, Е. И. Самонова. – Киев : Генеза, 2016. — 232 с. // <http://www.geneza.ua/sites/default/files/ebooks/8klas/RusYaz.Polyakova.UA.8klas.pdf>
5. Баландина Н. Ф. Русский язык (5-й год обучения) для общеобразовательных учебных заведений с обучением на украинском языке : учеб. для 9 класса общеобразоват. учеб. заведений / Н. Ф. Баландина. — Харьков : Изд-во «Ранок», 2017. — 256 с. // <https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0APKY29vTEc5VXV3RXM/view>
6. Коновалова М. В. Російська мова (5-й рік навчання) для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою : підручник для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. В. Коновалова, Г. Є. Фефілова. — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 288 с. // <https://drive.google.com/file/d/0B0kHwvQLtSb5SGiDeFFPUjhmWTA/view>

Перелік програм з російської мови

1. Російська мова 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою (початок вивчення з 1 класу) // <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/ros-mova-pochatok-vivchennya-z-1kl-5-9-dlya-znz-z-ukrayinskoyu-movoyu.pdf>
2. Російська мова 5–9 класи. ПРОГРАМА для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання (початок вивчення з 5 класу) // <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/ros-mova-pochatok-navchannya-z-5-klasu-5-9-dlya-ukr-shkil.pdf>

а) укладання календарно-тематичного плану за обраним підручником.
Зразок фрагменту календарно-тематичного плану

**Календарно-тематичний план з російської мови (5 клас)
(70 год. (60 навчальних + 5 для контролю + 5 резервних) – 2 год. на тиждень)**

№ уроку і дата проведення	Тема уроку	Кількість годин	Мета вивчення теми	Матеріал підручника	Домашнє завдання
Повторение изученного в начальных классах (4 ч)					
1.	Текст. Предложение	1	Проверить сформированность речевых умений в объеме программы начальных классов (определить тему, основную мысль, подобрать заголовок, пересказать текст)	§ 1. Упр. 1—3	Подготовить в устной форме рассказ об одном памятном дне летних каникул
2.	Состав слова. Правописание	1	Повторение и закрепление знаний и умений, полученных в начальных классах, о составе слова; формирование навыка разбора слова по составу. Повторение и закрепление навыка правописания: буквенных сочетаний жи—ши, чи—щи, жу—шу, чу—щу; безударных гласных в корне слова; непроизносимых согласных; предлогов; разделительных ь и ь	§ 2. Упр. 4—11, 13—15	Упр. 17
3.	Части речи	1	Повторение и закрепление изученных сведений о частях речи и их признаках. Формирование умения определять имена существительные (со значением предмета), глаголы (со значением действия), прилагательные (со значением признака), наречия (отвечающие на вопрос как?),	§ 3. Упр. 18—25	По выбору: упр. 30 (задания 1 и 2 — устно, 3 — письменно)

			личные местоимения		
4.	Язык и речь	1	Повторение понятий «язык», «речь», «общение»; ознакомление с условиями возникновения речи и средствами выразительности устной и письменной речи	§ 4. Упр. 32—38	Упр. 39
Культура устной и письменной речи (7 ч)					
5.	Нормы литературного языка: произносительная, словообразовательная, орфографическая	1	Практическое ознакомление с произносительной, словообразовательной и орфографической нормами литературного языка. Формирование навыка правильного произношения, употребления и написания слов в устной и письменной форме	§ 5. Упр. 40—42, 45	Упр. 43, 44
6.	Нормы литературного языка: морфологическая, синтаксическая, пунктуационная	1	Практическое ознакомление с морфологической, синтаксической, пунктуационной нормами. Формирование навыка правильного употребления в речи (устной и письменной) слова, предложения, навыка постановки знаков препинания в предложениях	§ 6. Упр. 46—49, 51	Упр. 52. Подготовить ответы на вопросы рубрики «Проверяем себя» (с. 26)
7.	Качество речи. Точность речи	1	Ознакомление с понятиями «качество речи», «правильность речи», «точность речи»; анализ языковых средств, придающих речи точность	§ 7. Упр. 53—56	Упр. 57
8.	Логичность речи. Богатство речи	1	Ознакомление с понятиями «логичная речь», «богатая речь», с условиями логичности и богатства текста. Формирование умения правильно	§ 8. Упр. 58, 59, 61, 62	Упр. 60

			соединять предложения и части в тексте		
...

б) укладання плану-конспекту уроку російської мови за обраним підручником (урок визначається на початку екзамену).

Зразок плану-конспекту уроку російської мови

План-конспект уроку по розвитку речі в 5 класі

Дата:

Тема: Сочинение-рассказ о случае из жизни автора

Цели:

- 1) дать понятие о композиции рассказа;
- 2) научить узнавать в рассказе отдельные композиционные элементы (завязку, развитие действия, кульминацию, развязку);
- 3) развивать умение самостоятельно писать сочинение-рассказ о случае из жизни автора.

Оборудование: схема «Композиция рассказа», компьютер, проектор, экран.

ХОД УРОКА

I. Новый материал.

1. Постановка задач урока.

- Ребята, сегодняшний урок мы посвятим подготовке к написанию сочинения-рассказа о случае из жизни автора: познакомимся с композицией рассказа, выясним, как правильно строить предложения в рассказе, будем учиться писать сочинение на данную тему.

2. Работа над текстом «На льдине» (Б.Житков):

а) выразительное чтение рассказа Б.Житкова «На льдине»;

б) анализ текста:

- определите тип речи, докажете свою мысль (это повествование, так как в тексте говорится о действиях и событиях, дан ответ на вопрос: что делает лицо?);
- о каком событии рассказывается в тексте? (О том, какой случай произошел с рыбаками.)

3. Работа над композицией повествования.

- Ребята, текст, прочитанный вами, – рассказ. Рассказ – один из видов повествования, в основе которого лежит случай. Он может, по мнению рассказчика, заинтересовать читателя или слушателя. Рассказ состоит из отдельных частей.

- С чего начинается рассказ?

(Как рыбаки собирались на рыбалку).

- Начало события называется завязкой.

(Это слово записывается на доске и в тетради).

- Но действие на этом не останавливается, а продолжает развиваться. Посмотрите, я провожу стрелку вверх. Как же развиваются события дальше?

(Рыбаки наловили достаточно рыбы и готовятся расходиться по домам).

- Это развитие действия (запись на доске и в тетрадях).

- Какой момент самый напряженный?

(Беда! Рыбаков оторвало и несет на льдине в море).

- Это кульминация (слово записывается на доске и в тетрадях).

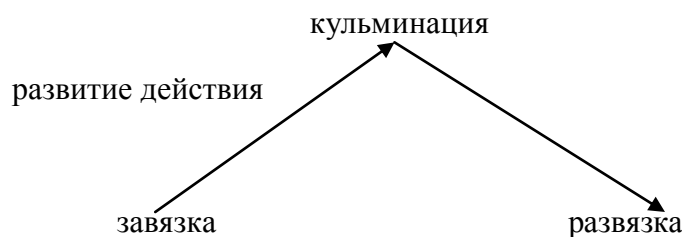
- А чем же заканчивается событие?

(К рыбакам на помощь пришел пароход).

- А это – развязка (слово записывается на доске и в тетрадях).

Параллельно в тетрадях и на доске составляется схема:

Композиция рассказа

- А теперь посмотрите внимательно на схему и скажите, сколько частей можно выделить в рассказе? Назовите их.

(В рассказе можно выделить 4 части: завязку, развитие действия, кульминацию, развязку).

4. Понятие о «данном» и «новом».

- Чтобы правильно строить предложения в рассказе, необходимо знать, что такое «данное» и «новое». Мы отталкиваемся от того, что уже было сказано, от «данного», и делаем шаг вперед в развитии мысли, добавляем «новое», т.е. те сведения, ради которых создается предложение.

Для примера возьмем предложения из рассказа Б.Житкова «На льдине»:

Н Н
- Самолет! Самолет!

Д Н Н Д Н
Все стали кричать и махать шапками. С самолета упал мешок.

- О чем мы узнаем в первых предложениях?

(О самолете).

- Это «новое», так как оно впервые появляется в рассказе.

- О чем говорится в третьем предложении? Что нам уже известно из предыдущего текста?

(О всех).

- Это «данное».

- А что сообщается о всех?

(Они стали кричать и махать руками).

- А это «новое».

- Посмотрите, какое место занимает «данное» по отношению к «новому»?

(«Данное» стоит перед «новым»).

- Что в повествовании будет «данным», а что – «новым»?

(«Данное» - предмет, лицо, «новое» - действие).

- Новое составляет основное содержание высказывания. В спокойной речи находится в конце. Итак, предложение нужно строить по следующей схеме: название действующего лица → действие.

II. Закрепление.

1. Работа над правильным построением текста данного типа.

На экране появляется отрывок из изученного произведения.

Задание к тексту:

- Прочитайте отрывок из произведения. Определите, к какому типу речи он относится. Докажите, указав в каждом предложении «данное» и «новое».

Текст

Женя вскочила, откинула волосы, одернула помятый сарафанчик, взяла со стола ключ, неотправленную телеграмму и хотела бежать. И тут на столе она увидела лист бумаги. Женя положила ключ и телеграмму.

2. Предупреждение речевых ошибок.

а) текст выводится на экран, задание выполняется устно.

- Прочитайте отрывок из сочинения ученика. Как избежать повторов?

Взяв лыжи, мы отправились за город. На электричке мы доехали до станции Ильинская. Затем мы очень долго шли по лесу на лыжах. И вот мы попали на большую поляну.

б) осложненное списывание (текст на экране).

- Вставьте в текст нужные обозначения последовательности действия:

Я запомнил день рождения, когда мне исполнилось десять лет. Ко мне пришли мои друзья. ... я угостил ребят чаем с конфетами. ... показал товарищам свои игры. Мы немного поиграли. ... была викторина. ... все, кто хотел играть, играли в разные игры, а кто не хотел, смотрел книжки. ...мама позвала еще раз попить чай.

Слова для справок: сначала, затем, потом, после этого, немного погодя, позже, через некоторое время, позднее, дальше, тут, тогда, наконец.

3. Пересказ текста Б.Житкова «На льдине» с соблюдением композиционных частей (1-2 ученика пересказывают, остальные – слушают, дополняют, исправляют).

4. Коллективное обсуждение пересказа по плану.

План обсуждения

1. Соответствие композиционным частям.
2. Связность текста.
3. Речевое оформление.

5. Устный рассказ о случае из жизни учеников.

- Представьте себе, что вам нужно рассказать другу или подруге случай, который произошел с вами однажды. Составьте устный рассказ об этом случае, соблюдая композиционные части, «трудные» места повествования (отводится 5-7 минут, 1-2 ученика рассказывают, остальные – слушают).

6. Анализ устного рассказа по плану.

План обсуждения

Соответствие композиционным частям.

Связность текста.

Речевое оформление.

III. Подведение итогов урока.

- Что вы узнали нового на уроке сегодня?
- Сколько частей выделяется в сочинении-рассказе? Назовите их.

IV. Домашнее задание.

Написать сочинение-рассказ о случае из жизни автора, не забывая о всех «трудных» местах повествования, после написания проверить.

г) укладання інтелект-карти з психолого-педагогічних дисциплін.

Орієнтовний перелік кейсів з психолого-педагогічних дисциплін:

Педагогічна ситуація 1.

Побудована в новому мікрорайоні школа радувала і батьків і дітей. Перші дні вересня були наповнені радістю учнів, їхніми знайомствами з учителями, один з одним. Учителька біології, класний керівник шестикласників, повела учнів на прогулянку до сусіднього парку. Діти розглядали дерева, пожовклу траву. Учителька запропонувала

дітям погратися у знайому гру. Але гри не вийшло. Так і повернулись діти у класну кімнату.

Визначте, на якій стадії розвитку знаходиться колектив.

Запропонуйте заходи, які повинен провести вчитель на цій стадії розвитку колективу.

Педагогічна ситуація 2.

Розпочався урок у 7-му класі. Через п'ять хвилин з гуркотом розкриваються двері і, нахабно вигукнувши «можна увійти», на порозі зупиняються троє «важких» учнів. Вчителька просить їх вийти і увійти до класу як слід. Учні виходять до коридору. Через хвилину двері відкриваються знову і школярі вже заповзають до класу...

Сформулюйте виховну проблему. Запропонуйте варіант її вирішення.

Педагогічна ситуація 3.

Вчителька повела п'ятий клас на балет П.І. Чайковського «Лускунчик». Хлопці тихенько сміються, дратують дівчат, багато дітей шумлять, а деякі граються з телефонами.

Установіть причини такої поведінки школярів. Визначте, яка підготовча робота має бути проведена вчителем перед відвідуванням культурних заходів.

Педагогічна ситуація 4.

Йде урок математики в п'ятому класі. Вчителька ілюструє задачу слайдами із зображенням машин. Піднімається один хлопчик: «Марія Петрівна, а який двигун стоїть на цих машинах: карбюраторний чи дизельний?..» На вчительку було сумно дивитися. Обличчя вкрилося плямами: «Питання задаю я, а ти повинен відповідати на них. Якщо не знаєш, то не піднімай руку!»

Визначте помилки, яких припустилася вчителька в наведеній ситуації.

Педагогічна ситуація 5.

Шумною юрбою клас заходить до автобуса. Сьогодні в них екскурсія. Молода вчителька закінчує перераховувати дітей і розпочинає знову – і так кілька разів, всю дорогу. Яскраві шапки і шарфи, інші пасажири - все зливається в одне. Вчителька нервує, а діти шумлять і поводяться неспокійно.

Визначте, в чому має полягати підготовча робота вчителя перед проведенням екскурсії та поїздкою в громадському транспорті.

Педагогічна ситуація 6.

Урок у 6 класі. Коля С. відповідає біля дошки. Тільки він, помилившись, зупиняється, з'являється багато бажаючих відповісти. Спочатку вчителька зупиняла учнів, але потім дозволила виправляти й доповнювати товариша. Коля все більше і більше заплутувався, тягнув слова і згодом зовсім замовк. "Знову не довчив," - сказала вчителька і поставила "крапку" у журнал.

Охарактеризуйте негативні та позитивні сторони методу усного опитування. Визначте, які ще методи перевірки знань можна використати в наведеній ситуації.

Педагогічна ситуація 7.

Вчитель (молодий фахівець) прийшов працювати до восьмого класу. До цього в класі працював інший учитель. Учні стали отримувати оцінки гірші, ніж попереднього навчального року. На перших батьківських зборах батьки учнів у брутальній формі стали висувати претензії до вчителя. Склалася конфліктна ситуація.

Визначте причини, що призвели до погіршення успішності учнів класу. Перерахуйте варіанти попередження конфліктів між учителем і батьками учнів.

Педагогічна ситуація 8.

Класний керівник 7 класу, якого дуже поважали учні, за сімейними обставинами переїхав в інше місто. Клас вважався дружним, згуртованим. Керівництво школи призначило нового класного керівника, якому відразу важко було знайти спільну мову з учнями. І якось на виховній годині вчитель сказав учням, що вони не такі вже хороші, як про них думають.

Визначте заходи, які потрібно провести новому класному керівнику, враховуючи рекомендації педагогічної науки.

Педагогічна ситуація 9.

Хтось із учнів 6-А класу розбив вікно. Вчителі почали розшукувати винних. Класний керівник, як завжди, спокійно увійшов до класу. Зустріли його насторожено. Він подивився на учнів, потім – на розбите скло у вікні і спокійно сказав: - Не розумію, діти, чому такий галас у школі. Адже не навмисне розбили скло. Я в цьому впевнений. Отже, треба зробити найпростіше – вставити його. Той, хто розбив, може сам вставити скло? Раптом підвівся хлопець і сказав: - Можу. - От і добре. Бажаю вам успіхів, хлопці, - сказав учитель і так само спокійно пішов.

Визначте й охарактеризуйте педагогічні здібності вчителя.

Педагогічна ситуація 10.

Класний керівник хотів, щоб його учні дотримувались порядку в класі на уроках та на перервах. З цією метою він провів з учнями декілька бесід про правила поведінки. Вихованці уважно слухали свого наставника, ставили багато запитань. Проте з часом педагог зрозумів, що ніяких змін у поведінці школярів не відбулося.

Поясніть, у чому причина відсутності змін у поведінці учнів. Перерахуйте форми виховної роботи, які можна використати в наведеній ситуації.

Педагогічна ситуація 11.

Оберіть один із запропонованих варіантів відповіді або вкажіть свій. Відповідь обґрунтуйте.

На уроці учень несподівано запитусь: «Ольго Петрівно, а яка у Вас зарплата?». Що відповісти:

- а) пожартувати: "Це комерційна таємниця";
- б) відповісти чесно: "Невелика";
- в) відповісти з гідністю: "Не велика і не маленька, але мені вистачає";
- г) ваш варіант відповіді?

Що означає для педагога гідно вийти із ситуації?

Педагогічна ситуація 12.

Молода вчителька організувала у школі гурток біології. Учні з різних класів потягнулись до неї. Одного разу на занятті гуртка одна учениця несподівано сказала: «Приходьте у наш клас вести уроки біології, будь ласка! А то вчителька у нас - просто жах». Що відповісти:

- а) сухо сказати: «Марійко, я була про тебе кращої думки»;
- б) сказати: "Ось вивчите мене краще, і будете так само критикувати перед іншими вчителями";
- в) скромно пояснити: "Не можу, кожен з нас робить свою справу; у мене й так велике навантаження";
- г) ваш варіант відповіді? Що таке професійна етика?

Чи можна з учнями обговорювати іншого вчителя, його діяльність? Чи можна возвеличувати себе за рахунок приниження іншого? Чому?

Педагогічна ситуація 13.

На уроці учениця нагадує вчительці: "Ірино Петрівно, на попередньому уроці Ви обіцяли, що розкажете нам...". Учителька зовсім забула про свою обіцянку і виконати її не готова. Як бути:

- а) упевнено сказати: "Звичайно, звичайно, тільки сьогодні у нас на це не вистачить часу. Давайте я вам розповім на наступному уроці";
- б) рішуче заявити: "Поговоримо про це після контрольної - тоді у нас і часу буде більше";
- в) сказати здивовано: "Розповісти? Ні, сьогодні ви не настільки добре працюєте на уроці, щоб я робила вам такі подарунки!";
- г) ваш варіант відповіді?

Чи допустимо педагогові визнавати свої помилки перед учнями? А може, варто вдатися до хитрощів? Відповідь обґрунтуйте. Як педагогу відновити втрачену довіру учнів?

Педагогічна ситуація 14.

Увійшовши до класу на урок, учитель побачив на дошці карикатуру на себе. Діти розраховували, що почнеться пошук винуватця й урок буде зірвано.

Що робити? Як би Ви вчинили в даній ситуації?

Один із варіантів відповіді: Учитель посміхнувся, підійшов до дошки, підправив малюнок і почав урок. Учні засмутилися та здивувалися. Урок пройшов нормально. Більше такого не повторювалося.

Педагогічна ситуація 15.

Учні збиралися втекти з додаткового уроку, причому вчителів потрапила до рук записка, у якій вони домовляються піти з уроку й не дуже добре відгукуються про нього.

Що робити? Як би Ви вчинили в даній ситуації?

Один із варіантів відповіді: Учитель демонстративно прочитав класові записку й сказав, що він тепер обізнаний щодо їхньої підготовки прогулу уроку, що його хвилює їхня думка про нього, але він не збирається мститися, а хоче розібратися, чому так сталося. Дуже хоче вислухати дітей, але просить і їх вислухати його. Зрештою учні й учитель порозумілися і виявилися задоволеними одне одним, урок тривав далі.

Педагогічна ситуація 16.

На прохання завідувача з навчальної роботи ти заміняєш хворого вчителя в чужому класі. Почався урок. Клас важко піддається управлінню. Ти вітаєшся — жодної уваги. *Як бути? Як би Ви вчинили в даній ситуації?*

Один із варіантів відповіді: Учителька, зовсім не звертаючи уваги на клас, почала малювати на дошці дуже цікаву картинку. Розмови потихеньку припинилися. Діти почали уважно розглядати малюнок. Тоді вона запитала, що б це означало. Деякі діти висловили свою думку. Вона подякувала. Почався нормальний урок.

Педагогічна ситуація 17.

Марину, ученицю 5-го класу, не впізнати. Стала роздратованою, байдужою до всього, пише абияк, нікого не слухає, розмовляє різко. Причина в тому, що її не включили до списку тих, хто виступатиме на концерті. З раннього дитинства Марині говорили, що вона музикально обдарована, її чекають успіх, слава. На уроках співу у початкових класах дівчина отримувала відмінні оцінки, співала у хорі. І ось з'явилась щаслива можливість виступити перед публікою, а вчителька перекреслила всі надії учениці.

Які причини непорозуміння, що виникли між учителькою та ученицею? Розробіть план бесіди з Мариною. Рівень прагнень особистості ефективно впливає на її розвиток, коли: а) рівень прагнень нижчий від можливостей особистості; б) рівень прагнень

збігається з потенціальними можливостями особистості; в) рівень прагнень вищий від можливостей особистості. Відповідь обґрунтуйте.

Педагогічна ситуація 18.

Учитель зайшов до класу і побачив, що підліток виправляє оцінку в журналі. Учитель оцінив ситуацію, стан учня й... «не помітив». Ні сьогодні, ні завтра. На наступному уроці учень пильно дивився на вчителя, але той мовчав. Після уроку учень підійшов до вчителя і тремтячим голосом сказав: - Ви бачили, як я виправив оцінку... І мовчите... Навіщо Ви так робите? Ну покарайте вже, не тягніть! Учитель зрозумів, що робити тут нічого не треба, все вже зроблено, і запропонував учню на наступному уроці, відповівши, виправити оцінку насправді... Учень відповідав прекрасно, а після уроку підійшов до вчителя і сказав: - Я ніколи цього більше не робитиму. Спасибі!

У чому секрет успіху вчителя? Від чого залежить результативність процесу навчання? Розкрийте психолого-педагогічні основи діяльності учнів у навчальному процесі.

Педагогічна ситуація 19.

У школі йшли заняття. Раптом у коридорі з'явилися дві жінки у формених халатах разом із завучем. Вони ненадовго зайшли в один клас, другий, третій... У чому справа? У сусідньому книжковому магазині зникли набори кулькових ручок. Злодіїв вирішили шукати у школі. Методом впізнання. Завуч цю ідею гаряче підтримала і водить «гостей» під час уроку по класах. У своєму прагненні виявити винних вона нічого погано не бачила. Але навіщо переривати урок?

Проаналізуйте ситуацію, що склалася. Вкажіть на помилку, допущену завучем школи. Які вимоги ставляться до організації освітнього процесу?

Педагогічна ситуація 20.

На уроці вчитель перевіряв домашнє завдання з допомогою фронтального опитування, яке проходило у досить швидкому темпі. Павло К. не зміг швидко зорієнтуватися в питаннях і сказав учителю, що йому треба подумати. На що вчитель відповів: - Нічого думати, треба відповідати. Хлопець перестав зовсім відповідати на уроці.

До якої групи методів належить фронтальне опитування? Як Ви оцінюєте дії вчителя у даному випадку? Охарактеризуйте негативні та позитивні сторони методу. Надайте пропозиції щодо покращення організації перевірки домашнього завдання учнів.

Педагогічна ситуація 21.

Урок у 6-му класі. Коля С. відповідає біля дошки. Тільки він зупиняється, помиляється - виникає «ліс рук». Спочатку вчителька зупиняла учнів, але потім дозволила виправляти й доповнювати товариша. Коля все більше і більше заплутувався, тягнув слова і згодом зовсім замовк. - Знову не довчив! - сказала вчителька і поставила «б» журнал. Урок у 9 класі. Відповідає Іра К. У класі тиша. Але не всі слухають. Кілька учнів готують наступне питання, інші дивляться у вікно. Дві дівчинки розмовляють «очима» про речі, які не мають відношення до уроку. Іра робить помилки, але ніхто її не виправляє. І після відповіді ніхто не визвався виправити помилки.

Порівняйте фрагменти опитування в 6 і 9 класах. Чому не була вдалою перша відповідь і пройшла непоміченою для більшості друга? Які методи та прийоми треба застосовувати вчителю, щоб активізувати учнів на цьому етапі уроку?

Педагогічна ситуація 22.

В учительській виникла суперечка між учителями. Одні висловлювали думки про те, що успіх навчально-виховної роботи залежить від якісного складу учнів, інші вважали,

що успіх може прийти з будь-яким класом, треба лише докласти зусиль до виховного процесу, знайти індивідуальний підхід до кожної дитини.

Проаналізуйте ситуацію. Обґрунтуйте свою позицію. Які чинники відіграють провідну роль в успішному здійсненні навчально-виховної роботи? Чи залежить рівень розвитку класу від педагогічної майстерності учителя? Які форми методичної роботи сприятимуть розв'язанню суперечки?

Педагогічна ситуація 23.

У 8-Б класі постійно з різних причин змінювали деяких учителів-предметників, класних керівників. Клас вважався неорганізованим і слабким за своєю успішністю. Учні звикли до такого становища і навіть цим бравували.

Як у цій ситуації повинно діяти керівництво школи? Проаналізуйте роль учителя-предметника та класного керівника у формуванні інтересу до навчання учнів класу. Запропонуйте заходи з методичної роботи щодо покращення навчально-виховної роботи школи.

Педагогічна ситуація 24.

Молода вчителька працювала у 8-А з п'ятого класу. Учні її дуже любили і поважали. Проте у восьмому класі стосунки вчителя та учнів почали погіршуватися, постійно виникали непорозуміння і навіть конфлікти. Вчителька скаржилася класному керівникові та батькам, що учні стали гіршими, що вони дуже змінилися порівняно з 5-им класом і з ними стало важко працювати.

Проаналізуйте ситуацію, що склалася у класі. На які принципи виховання слід спиратися вчителю, щоб розв'язати дану проблему?

Педагогічна ситуація 25.

Олена К. постійно порушувала встановлений у школі порядок. Виправдовувалась, обманювала. Але у неї було одне постійне захоплення - любила і вміла в'язати. На цьому педагог і побудував її перевиховання. Олені було доручено організувати у школі гурток в'язання. Дорученням вона пишалася, почувала себе в дитячому колективі і вагоміше, і помітніше. А це зобов'язувало її до кращої поведінки.

Чому дії вчителя дали позитивний результат? Обґрунтуйте сутність принципу виховання «опора на позитивне».

Педагогічна ситуація 26.

На батьківських зборах класний керівник говорила про те, що сім'я - це природне і найбільш стійке утворення суспільства, яке втілює в собі найважливіші ознаки свого народу. Її підтримала мати Романа В. «Українська родина, - сказала вона, - має пильно зберігати українську мову, традиції, своєрідність, національність, працелюбність, честь і гідність українського народу». На що один з батьків відповів: «Немає ніякого національного виховання, потрібно виховувати просто порядну людину».

Проаналізуйте дану ситуацію. Які засоби національного виховання може застосовувати класний керівник у роботі з школярами? Запропонуйте методи та форми переконання батьків щодо необхідності національного виховання. Які педагогічні рекомендації можна надати батькам щодо патріотичного виховання їхніх дітей?

Педагогічна ситуація 27.

Семикласник, батьків якого вже неодноразово викликали до школи за різні провини хлопця, прийшов у клас до нової вчительки. Володя свідомо запізнився на перший урок, зайшов у клас, не спитавши дозволу, тримаючи руки в кишенях. Він чекав звичних докорів, а може, й критику, приготувався до самозахисту. І як розгубився хлопчик, коли звичний арсенал засобів, який використовувався раніше з «виховною»

метою, не був застосований. – До нас прийшов новий учень, – сказала Тетяна Трохимівна. – Ми раді йому і намагатимемось не осоромитися. Декому в класі доведеться підтягнутися і не давати привід для жодних зауважень на свою адресу. – Потім учителька з привітною посмішкою звернулася до хлопчика: – Сідай, Володю, ми звільнимо тобі, як гостю, місце за першою партою. Хлопець, приголомшений несподівано доброзичливим ставленням до нього, без заперечень сів за першу парту, чого він, звичайно, не зробив би в інших умовах.

Чим можна пояснити результативність застосованих засобів педагогічного впливу на учня і колектив класу? Від чого залежить вибір методів виховання?

Педагогічна ситуація 28.

На уроці в 9 класі під час обговорення однієї з проблем, учитель (він же класний керівник) торкнувся питання вибору учнями майбутньої професії, підкресливши, що її треба обирати за покликанням. На це один з учнів відповів, що за сучасних умов слід обирати таку професію, яка може забезпечити, матеріально. Частина учнів підтримала свого товариша.

Які методи виховання слід використати, щоб переконати учнів щодо вибору професії відповідно покликання? Які чинники впливають на вибір професії старшокласниками?

Педагогічна ситуація 29.

Йде урок історії. Учитель цікаво розповідає про події, зачитує учням уривки з книг, що викликають у них великий інтерес. Педагог рекомендує школярам прочитати книги, з яких він цитував уривки, і диктує для запису в зошитах назви книжок. У цей час учень піднімає руку: - Слухаю тебе, - говорить вчитель. - А ось ще одна цікава книга..., - каже учень. - Сідай і помовчи, - відказав учитель.

Проаналізуйте ситуацію, що склалася на уроці. Обґрунтуйте з педагогічної позиції Ваше ставлення до застосованих учителем методів.

Педагогічна ситуація 30.

На відкритому уроці вивчали життєвий і творчий шлях Т.Г.Шевченка. Наприкінці уроку вчителька повідомляє, що кожного року кращі письменники України нагороджуються Шевченківською премією. У переддень повідомлялися прізвища письменників - лауреатів нинішнього року, але вчителька ще не встигла прочитати про них. Один з учнів піднімається і демонстративно задає питання: «А Ви знаєте, хто в цьому році є лауреатом Шевченківської премії?»

Проаналізуйте ситуацію. Як би вчинили Ви на місці вчительки?

Педагогічна ситуація 31.

Сергій К., учень 7-го класу, відмінно навчається з усіх предметів, але після хвороби не може виконати програмні нормативи з фізкультури.

Як у цьому випадку повинен діяти вчитель фізкультури? Чи можуть втручатися в цю справу класний керівник, батьки учня?

Педагогічна ситуація 32.

Учень добре фізично розвинутий, кращий спортсмен у класі. Разом з тим, з інших навчальних дисциплін він значно відстає. На вимогу класного керівника покращити успішність з цих дисциплін відповідає: «Сила є – розуму не треба».

Як у цьому випадку повинен діяти класний керівник? Яку позицію має займати вчитель фізкультури? Як спільними зусиллями школи та сім'ї можна перебороти негативне ставлення до навчання?

Педагогічна ситуація 33.

В п'ятому класі з'явилась нова дівчинка. Жила вона з матір'ю та двома меншими братами. Мати мало турбувалася про дочку. Тому вона часто запізнювалася до школи, приходила неохайна. З учнями дівчинка майже не спілкувалася, погано вчилася.

Що б Ви порадили класному керівнику в такій ситуації? Вкажіть основні форми та методи роботи класного керівника з дітьми з проблемних сімей.

Педагогічна ситуація 34.

Світлана К., учениця 8 класу, мала важкий характер. У неї часто був поганий настрій, їй не вдавалося спілкуватися зі своїми однокласниками, вона ображалася на них за те, що їй робили зауваження. Поступово Світлана стала самотньою.

Що спричинило таке становище дівчини? Чи мають значення для майбутнього дівчинки такі якості характеру? Чому? Які методи самовиховання були б найефективнішими у наведеному прикладі?

Педагогічна ситуація 35.

Молодий учитель мав звичку вживати на уроці слова-паразити. Учні, здавалося б, уважно слухали вчителя, проте, як виявилось, рахували кількість зайвих слів, що їх постійно вживав учитель.

Які висновки повинен зробити вчитель?

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ**4.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки**

Підсумкова оцінка визначається як середньоарифметичне усіх оцінок (середньозважений бал) студента, які він отримав за кожне із завдань екзаменаційного білета. Цей бал переводиться за 100-бальною шкалою.

Таблиця переведення середньозваженого балу у 100-бальну

100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал
100	4,97–5,00	80	4,10–4,14	60	3,10–3,14	40	2,25–2,29	20	1,15–1,20
99	4,94–4,96	79	4,05–4,09	59	3,05–3,09	39	2,20–2,24	19	1,09–1,14
98	4,91–4,93	78	4,00–4,04	58	3,00–3,04	38	2,15–2,19	18	1,03–1,08
97	4,87–4,90	77	3,95–3,99	57	2,96–2,99	37	2,10–2,14	17	0,97–1,02
96	4,84–4,86	76	3,90–3,94	56	2,93–2,95	36	2,05–2,09	16	0,91–0,96
95	4,80–4,83	75	3,85–3,89	55	2,90–2,92	35	2,00–2,04	15	0,85–0,90
94	4,76–4,79	74	3,80–3,84	54	2,87–2,89	34	1,95–1,99	14	0,79–0,84
93	4,72–4,75	73	3,75–3,79	53	2,84–2,86	33	1,90–1,94	13	0,73–0,78
92	4,68–4,71	72	3,70–3,74	52	2,81–2,83	32	1,85–1,89	12	0,67–0,72
91	4,64–4,67	71	3,65–3,70	51	2,78–2,80	31	1,80–1,84	11	0,61–0,66
90	4,60–4,63	70	3,60–3,64	50	2,75–2,77	30	1,75–1,79	10	0,55–0,60
89	4,55–4,59	69	3,55–3,59	49	2,70–2,74	29	1,69–1,74	9	0,49–0,54
88	4,50–4,54	68	3,50–3,54	48	2,65–2,69	28	1,63–1,68	8	0,43–0,48
87	4,45–4,49	67	3,45–3,49	47	2,60–2,64	27	1,57–1,62	7	0,37–0,42
86	4,40–4,44	66	3,40–3,44	46	2,55–2,59	26	1,51–1,56	6	0,31–0,36
85	4,35–4,39	65	3,35–3,39	45	2,50–2,54	25	1,45–1,50	5	0,25–0,30
84	4,30–4,34	64	3,30–3,34	44	2,45–2,49	24	1,39–1,44	4	0,19–0,24
83	4,25–4,29	63	3,25–3,29	43	2,40–2,44	23	1,33–1,38	3	0,13–0,18
82	4,20–4,24	62	3,20–3,24	42	2,35–2,39	22	1,27–1,32	2	0,07–0,12
81	4,15–4,19	61	3,15–3,19	41	2,30–2,34	21	1,21–1,26	1	0,01–0,06

Підсумкова оцінка виставляється за традиційною шкалою та 100-бальною.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в оцінки за традиційною шкалою та шкалою ЄКТС

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	екзамен
90-100	відмінно
70-89	добре
51-69	задовільно
1-50	незадовільно

4.2. Критерії оцінювання екзаменаційних завдань

Оцінка	Критерії оцінювання теоретичних питань
5 відмінно	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 добре	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 задовільно	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 незадовільно	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань завдань.

Практичне завдання представляє собою демонстрацію випускником умінь та навичок лінгвістичного аналізу речення (морфологічний та синтаксичний аналіз мовних одиниць)

Оцінка	Критерії оцінювання практичних завдань
5 відмінно	Здобувач вищої освіти упевнено оперує набутими знаннями і навичками щодо практичного оволодіння лінгвістичним аналізом речення, успішно застосовує їх для розв'язання практичного завдання (повний морфологічний аналіз самостійних і службових частин мови, синтаксичний аналіз словосполучення, речення, складання структурних схем), виявляє загальну мовно-літературну ерудицію.
4 добре	Здобувач вищої освіти володіє загальними знаннями програмового матеріалу, послідовно презентує набуті знання в аналізі частин мови і синтаксичних одиниць, виявляє розуміння їх сутності, проте припускається незначних фактичних неточностей.
3 задовільно	Здобувач вищої освіти частково володіє знаннями програмового матеріалу, але не здатний до глибокого, всебічного лінгвістичного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускає істотні неточності та помилки.
2 незадовільно	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, не виявив загальних практичних навичок з курсу, не засвідчив уявлень про професійні вміння й навички вчителя-словесника, не орієнтується в сучасних вимогах до фахової підготовки вчителя російської мови та літератури.

Завдання з методики навчання російської мови потребують від студента підтвердження рівня сформованості *методичної грамотності, здатності до обґрунтування методичних рішень, термінологічної коректності*, що визначається за такими критеріями:

Оцінка	Критерії
5 відмінно	Здобувач вищої освіти ґрунтовно оволодів теоретичним матеріалом з дисциплін методичного циклу, оперує науково-методичними термінами, має глибокі й міцні знання з методики навчання російської мови в закладах загальної середньої освіти, здатний презентувати власну інтерпретацію навчального заняття; впевнено оперує набутими знаннями і застосовує їх для розв'язання практичного завдання; характеризує застосовувані методи і прийоми; аргументує використання наочності на занятті; вміло комбінує різні методи та прийоми навчання, виявляє загальну мовно-літературну ерудицію. <i>Методична грамотність:</i> здобувач вищої освіти методично правильно здійснив календарно-тематичне планування навчального матеріалу за підручником російської мови для певного класу та план-

	<p>конспект уроку російської мови в закладах загальної середньої освіти.</p> <p><i>Здатність до обґрунтування методичних і психолого-педагогічних рішень:</i> здобувач вищої освіти спонтанно й правильно реагує на запитання екзаменатора, здатний теоретично обґрунтувати вибір власних методичних і психолого-педагогічних рішень.</p> <p><i>Термінологічна коректність:</i> здобувач вищої освіти досить вільно і коректно користується методичною й психолого-педагогічною термінологією. Він володіє достатнім запасом методичних і психолого-педагогічних термінів.</p>
<p>4</p> <p>добре</p>	<p>Здобувач вищої освіти володіє загальними знаннями матеріалу програми, послідовно й логічно, самостійно презентує навчальне заняття, виявляє розуміння його сутності, комбінує різні методи та прийоми навчання, види наочності, ілюстративний матеріал; аналітично опрацьовує матеріал методичного характеру, проте припускається незначних фактичних неточностей.</p> <p><i>Методична грамотність:</i> здобувач вищої освіти методично грамотно виконав календарно-тематичне планування за підручником російської мови для певного класу й план-конспект уроку російської мови в закладах загальної середньої освіти, проте є незначні недоліки в оформленні документів.</p> <p><i>Здатність до обґрунтування методичних і психолого-педагогічних рішень:</i> здобувач вищої освіти адекватно реагує на питання екзаменатора, однак він недостатньо впевнено обґрунтовує вибір власних методичних і психолого-педагогічних рішень.</p> <p><i>Термінологічна коректність:</i> здобувач вищої освіти в основному правильно використовує методичну й психолого-педагогічну термінологію. Невелика кількість термінологічних помилок не перешкоджає розумінню змісту викладеного.</p>
<p>3</p> <p>задовільно</p>	<p>Здобувач вищої освіти володіє загальними знаннями програмового матеріалу, засвоїв основні відомості з методики навчання російської мови, але не визначає мети й завдань шкільного курсу російської мови в цілому й кожного розділу окремо, не повністю знає специфіку роботи вчителя-словесника в ЗЗСО.</p> <p><i>Методична грамотність:</i> здобувач вищої освіти здійснив календарно-тематичне планування за підручником російської мови для певного класу й план-конспект уроку російської мови в закладах загальної середньої освіти зі значними недоліками.</p> <p><i>Здатність до обґрунтування методичних і психолого-педагогічних рішень:</i> здобувач вищої освіти не зовсім адекватно реагує на запитання екзаменатора, має труднощі в обґрунтуванні вибору власних методичних і психолого-педагогічних рішень.</p> <p><i>Термінологічна коректність:</i> здобувач вищої освіти припускається значної кількості термінологічних помилок, що ускладнює розуміння змісту викладеного, володіє обмеженим запасом методичних і психолого-педагогічних термінів.</p>
<p>2</p> <p>незадовільно</p>	<p>Здобувач вищої освіти не виявив загальних теоретичних знань і практичних навичок з методики навчання російської мови, не засвідчив уявлень про професійні вміння й навички вчителя-словесника, не орієнтується в сучасних вимогах до фахової підготовки вчителя російської мови.</p> <p><i>Методична грамотність:</i> здобувач вищої освіти здійснив календарно-тематичне планування за підручником російської мови для певного</p>

	<p>класу й план-конспект уроку російської мови в закладах загальної середньої освіти методично неграмотно.</p> <p><i>Здатність до обґрунтування методичних і психолого-педагогічних рішень:</i> здобувач вищої освіти не здатний правильно реагувати на запитання екзаменатора, не може обґрунтувати вибір власних методичних і психолого-педагогічних рішень.</p> <p><i>Термінологічна коректність:</i> здобувач вищої освіти майже не користується методичною й психолого-педагогічною термінологією. Його запас методичних і психолого-педагогічних термінів – мінімальний.</p>
--	--

5. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

Для презентації методичного завдання можуть використовуватися мультимедійні засоби

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Валгина Н.С., Розенталь Д.Э., Фомина М.И. Современный русский язык. – М., 2001.
2. Бабайцева В.В., Максимов Л.Ю. Современный русский язык. - Ч. III. - М., 1987.
3. Современный русский язык /под ред. П.А. Леканта – М., 1982.
4. Акимова Г.Н. Новое в синтаксисе современного русского языка. – М., 1990.
5. Лабунько О.И. Синтаксис текста. – Измаил, 1997.
6. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М., 2007.
7. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации. – К., 2002.
8. Шевченко Н.В. Основы лингвистики текста. – М., 2003.
9. Валгина Н. С. Теория текста: Учебное пособие. – М.: Логос, 2003.
10. Загнітко А. Лінгвістика текста: Теорія і практикум: Науково-навчальний посібник. – Донецьк: Юго-Восток, 2007.
11. Баранов М.Т. и др. Методика преподавания русского языка в школе. – М., 2000.
12. Баранов М.Т. Методика лексики и фразеологии на уроках русского языка. – М., 1988.
13. Баринова Е.А. и др. Методика русского языка. – М., 1974.
14. Воителева Т.М. Теория и методика обучения русскому языку: Учеб. пособие для вузов. – М.: Дрофа, 2006. - 319 с.
15. Гальскова Н.Д. Теория обучения иностранным языкам: лингводидактика и методика / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. – М. : Академия, 2009. – 336 с.
16. Крючкова Л.С. Практическая методика обучения русскому языку как иностранному / Л.С. Крючкова, Н.В. Мощинская. – М.: Флинта: Наука, 2009. – 480 с.
17. Методика обучения русскому языку как неродному : учебное пособие / под ред. проф. И.П. Лысаковой. — М. : Издательство «Русайнс», 2015. — 160 с.
18. Озерская В.П. Изучение морфологии на синтаксической основе. – М., 1989.
19. Разумовская М.М. Методика обучения орфографии в школе. – М., 1996.
20. Смирнова А.Д. Изучение морфологии в школе. – К., 1988.
21. Текучев А.В. Методика русского языка в средней школе. – М., 1980.
22. Чижова Т.И. Основы методики обучения стилистике в средней школе. – М., 1987.